

Dyslexiebeleid

1 Inleiding

In 2004 is op initiatief van het ministerie van OC&W, het Protocol Dyslexie Voortgezet Onderwijs¹ verschenen. Vanwege gewijzigde exameneisen, toepassing van de wet gelijke behandeling op grond van handicap of chronische ziekte in basisonderwijs en voortgezet onderwijs en de voortschrijdende ontwikkeling van ondersteunende technologie is er in 2013 een herziene versie uitgegeven. Door de herziene uitgave van het protocol was het noodzakelijk om ons eigen dyslexiebeleid uit 2007 ook bij te stellen.

Doelen van dit protocol zijn (evenals van het vorige protocol):

- Dyslectische leerlingen kunnen de opleiding volgen waartoe zij op basis van hun cognitieve capaciteiten in staat zijn.
- Leerlingen vergroten hun functionele lees- en schrijfvaardigheid, zo nodig met hulpmiddelen.
- Zelfredzaamheid van de leerlingen
- Leerlingen behouden of herwinnen hun gevoel van eigenwaarde en zelfvertrouwen

Zes uitgangspunten zijn nodig om deze doelen te bereiken:

1. De leerling staat centraal
2. De leerlingen dienen zich zelf verantwoordelijk te voelen voor het organiseren van hun studie met dyslexie, en actief aan te geven welke ondersteuning ze nodig hebben.
3. De docenten dienen zich verantwoordelijk te voelen voor de benodigde en passende ondersteuning van leerlingen met dyslexie.
4. De ondersteuning vereist een integrale aanpak
5. De ondersteuning vindt plaats gedurende de gehele schoolloopbaan
6. De ondersteuning gaat uit van wat werkt bij een leerling en wat een zo groot mogelijk effect heeft.

Organisatie om deze doelen te bereiken

1. De zorg is preventief en curatief en georganiseerd volgens de zorgcyclus van signaleren, diagnosticeren en handelen.
2. Er is expliciet aandacht voor specifieke taakgerichte begeleiding en het omgaan met dyslexie.
3. De mentor of dyslexiecoach is gedurende de gehele opleiding aanspreekpunt voor de dyslectische leerlingen
4. Er worden ondersteunende faciliteiten binnen de klas en bij toetsing/ examens geboden.
5. Er vindt remediëring buiten de klas plaats.

¹ De volledige tekst van het Protocol Dyslexie Voortgezet Onderwijs en alle bijlagen zijn te downloaden op http://masterplandyslexie.nl/nl/catalog/view/protocol_dyslexie_voortgezet_onderwijs/7/16

2 Definitie van dyslexie

Dyslexie is een stoornis die gekenmerkt wordt door een hardnekkig probleem met het aanleren en/of vlot toepassen van het lezen en/of het spellen op woordniveau. (Stichting Dyslexie Nederland 2008).²

De dyslectische leerling is in het bezit van een officiële dyslexieverklaring afgegeven door een GZ psycholoog (of andere psychologen en orthopedagogen die bevoegd zijn een dyslexieverklaring af te geven.)

Mogelijke gevolgen van dyslexie voor het leren (zie uitgebreide beschrijving in H3 Landelijk Protocol Dyslexie) :

- LEZEN:
Traag en niet accuraat (hardop) lezen, ook van bekende woorden
Traag en niet accuraat lezen van teksten bij alle vakken
- SPELLEN
Traag en niet accuraat spellen bij functioneel schrijven bij alle vakken
- LEREN
Problemen met het leren en lezen van losse woorden (zonder context)
Door niet nauwkeurig lezen problemen met het maken van MC- vragen, waar kleine verschillen in antwoorden vaak cruciaal zijn.
Tekort aan aandachtscapaciteit door de benodigde aandacht voor het lezen.
- SPREKEN/ LUISTEREN
Moeite met het onthouden van uitspraak van woorden en klanken
Moeite met het verstaan van snelle spraak
Moeite met luisteroefeningen wegens gebrek aan tijd
- MODERNE VREEMDE TALEN
Moeite met onthouden van geleerde woorden, nieuwe klank- tekenkoppelingen, lezen, spellen en relatie leggen tussen spelling, grammatica en betekenis.
- TAAK- EN WERKHOUING
Ongestructureerd en/ of vluchtig taakgedrag en werkhouding
moeite met plannen en vasthouden van volgorde in denkstappen.
- PSYCHOLOGISCHE GEVOLGEN
Dyslexie gaat vaak samen met een lage zelfwaardering en negatief zelfbeeld.

NB

Bij de manier waarop dyslexie zich manifesteert, is altijd sprake van een individu gebonden profiel.

Een dyslectische leerling ervaart het zinvolle effect van zijn leren vaak niet. Resultaat betekent voor een dyslecticus: een voldoende halen voor een vak, overgaan naar een volgende klas, een examen halen of voldoende voorbereid zijn op een vervolgopleiding of beroep.

Begeleiding richt zich dus niet op kennis en vaardigheden die geen of weinig effect hebben op schoolresultaten.

² De SDN heeft in het verleden steeds een puur *beschrijvende* definitie van dyslexie gehanteerd, en hecht eraan deze benadering te continueren. Zolang de oorzaken van de stoornis niet volledig bekend zijn, kleeft aan het opnemen van oorzakelijke factoren in een definitie, een zeker klinisch en wetenschappelijk risico. Er bestaat weliswaar veel evidentie voor de opvatting dat dyslexie voortkomt uit een specifieke verstoorde taalverwerking, maar daarnaast zijn er serieus te nemen aanwijzingen voor de invloed van onder meer visuele (aandacht)problemen. Meer algemeen gesteld lijkt dyslexie een multifactorieel bepaalde stoornis. Het opnemen van een betrekkelijk specifieke oorzaak in de definitie verdraagt zich daarmee slecht.

3 De signalering en doorverwijzing

- De gegevens van de basisschool zijn van groot belang. Deze worden kort na de aanmelding in kaart gebracht.
- De leerlingen met een dyslexieverklaring worden eveneens in kaart gebracht, aan het begin van het schooljaar worden de vakdocenten geïnformeerd.
- Gedurende het schooljaar worden alle brugklassers gescreend op dyslexiesignalen.
- Bij leerlingen bij wie op grond van de afgenomen testen problemen worden vermoed, wordt in overleg met de ouders een dyslexievooronderzoek afgenomen door de zorgspecialist/ dyslexiecoach.
- Alle leerlingen in de brugklas volgen structureel een module taal gericht op het te bereiken referentieniveau waarbij alle onderdelen van de Nederlandse taal aan bod komen.
- Voor faciliteiten bij het eindexamen is een officiële dyslexieverklaring nodig. In overleg met de ouders van de leerlingen bij wie op basis van dit vooronderzoek dyslexie wordt verondersteld, wordt een dyslexievolgonderzoek door een extern deskundige uitgevoerd. De rapportage van dit onderzoek wordt uitgebreid met de ouders en leerling besproken. Ouders en leerlingen krijgen adviezen om met de dyslexie om te gaan.
- Leerlingen met een officiële dyslexieverklaring krijgen een aantekening in codes op hun studentenpas. De codes staan voor te verlenen faciliteiten. Een uitgebreide beschrijving staat per leerling in de lijst met aanpassingen die toegankelijk is voor elke docent, ouders en leerling.

4 Dispensatie moderne vreemde talen

In de tweede fase van het vwo is een tweede vreemde taal naast het Engels verplicht. In de tweede fase van het havo is een tweede vreemde taal naast het Engels alleen verplicht in het CM-profiel.

Vrijstelling 2^e moderne vreemde taal in gemeenschappelijk deel vwo

- Regel overheid: "De school bepaalt of zij bepaalde leerlingen een vrijstelling voor de 2^e moderne vreemde taal verleent. Als de school dat toestaat, volgt de leerling in plaats van de taal een ander vak."
- Op grond hiervan mag in onze school een vwo-leerling met dyslexie (in het bezit van een geldige dyslexieverklaring) in plaats van de tweede moderne vreemde taal in principe een ander vak kiezen.
- In de onderbouw havo/ vwo is gedeeltelijke dispensatie van Duits of Frans mogelijk.

De noodzaak van (gedeeltelijke) dispensatie wordt per individuele leerling beoordeeld. De eindbeslissing ligt altijd bij de directeur. Het is niet vanzelfsprekend dat een leerling dispensatie krijgt voor een vreemde taal.

Aan de volgende criteria moet worden voldaan:

1. De leerling beschikt over voldoende capaciteiten voor de onderwijssoort waarin hij/zij zit, waardoor afstroom geen optie is.
2. Er is sprake van voldoende inzet en motivatie.
3. De leerling ervaart dusdanige hinder van de extra vreemde taal, dat daardoor zijn bevordering in gevaar komt, terwijl de capaciteiten wel aanwezig zijn.
4. In de onderbouw: de leerling is in staat zelfstandig te werken. Dit is nodig om de vrijgekomen uren een goede invulling te geven.

De directeur laat zich adviseren door:

1. De teamleider, decaan, remedial teacher en mentor na overleg met de leerling en ouders.
2. De betrokken docenten.

Op basis van de advisering en neemt de directeur een besluit.

Wanneer in de onderbouw de gedeeltelijke dispensatie wordt toegekend, wordt schriftelijk vastgesteld waaraan de leerling in de vrijgekomen tijd gaat werken. Dit zal in de meeste gevallen gaan om Nederlands, Engels en/ of (in geval van vwo) Duits/ Frans. Het doel is bevordering.

In de tweede fase vwo kiest de leerling in plaats van de 2^e moderne vreemde taal een ander vak binnen de keuzemogelijkheden van de school.

5 Zij- instroom

- 1 Wanneer een zij- instromer op voorhand (gedeeltelijke) dispensatie aanvraagt, moet aantoonbaar zijn, dat bij voldoende capaciteiten de leerling ernstig geblokkeerd werd door het volgen van de vreemde taal waarvoor dispensatie wordt aangevraagd.
- 2 Er moet een officiële verklaring aanwezig zijn, waarin ook de onderzoeksgegevens zijn verwerkt.

Instroom met vmbo TL diploma:

- Bij keuze profiel CM: dispensatie van de tweede moderne vreemde taal mogelijk

Instroom met havo diploma in 5 vwo:

- Profielkeuze NG, NT, EM: de tweede moderne vreemde taal mag vervangen worden door een ander vak
- CM: in principe geen dispensatie

6 Begeleiding en ondersteuning

- Sociaal emotionele ondersteuning in de lessen (H5 Landelijk Protocol Dyslexie)
- Pedagogisch didactische ondersteuning tijdens de les (H6 Landelijk Protocol Dyslexie)
- Vakspecifieke ondersteuning Nederlands (H7 Landelijk Protocol Dyslexie)
- Vakspecifieke ondersteuning moderne vreemde talen (H8 Landelijk Protocol Dyslexie)
- Aanpassingen van het onderwijs: compenserende faciliteiten en dispensaties (H9 Landelijk Protocol Dyslexie)
- In de brugklas of het eerste jaar na de diagnose kan de leerling beroep doen op wekelijkse ondersteuning door de remedial teacher. Vervolgens kan de leerling indien nodig een beroep doen op de dyslexiecoach.

De rol van de docent

De docent is op de hoogte van het dyslexiebeleid van de school.

Hij/zij houdt zich aan de afspraken die met een dyslectische leerling zijn gemaakt en houdt zich aan de richtlijnen van de school. Hij /zij is op de hoogte van de ernst van de problematiek en besteedt ieder jaar tijd aan het bevorderen van zijn deskundigheid.

Rol van de mentor

De mentor houdt de ontwikkeling en het welbevinden van zijn/ haar leerlingen scherp in de gaten en ziet erop toe dat de leerling voldoende passend onderwijs krijgt aangeboden.

De rol van de leerling

De leerling is zich ervan bewust dat hij/zij vanwege zijn/haar leerstoornis zich extra zal moeten inzetten om hetzelfde resultaat te kunnen halen als leerlingen die niet dyslectisch zijn. De leerling probeert samen met zijn/haar begeleiders oplossingen te bedenken en past die ook toe.

De rol van de ouders

Ouders stimuleren hun zoon/dochter op een positieve manier om ondanks zijn/haar dyslexie op het juiste niveau te presteren. Zij ondersteunen de school in het vastgestelde beleid en houden de school op de hoogte van alle relevante zaken rondom de studie van de leerling.

Aanvullende maatregelen

Uitgangspunten:

- De maatregelen zijn alleen op de leerlingen van toepassing zijn die over een geldige dyslexieverklaring beschikken (regelgeving Stichting Dyslexie Nederland).
- de afspraken moeten duidelijk en helder zijn en uitvoerbaar

Maatregelen:

- 1 Direct aan het begin van het schooljaar komt er een lijst met namen van leerlingen, waarvoor aanpassingen gelden. Deze aanpassingen zijn altijd gebaseerd op een officiële verklaring/ rapportage van een daartoe bevoegde deskundige.
De teamleider loopt ieder jaar na of er een bijgewerkte lijst is gemaakt. Voor het samenstellen en bijwerken van de lijst is de zorgspecialist/ dyslexiecoach verantwoordelijk.
- 2 Toets in schreefloze letter minimaal punt 12 lettergrootte. Arial 12 is het gangbare lettertype op het Centraal Eindexamen. Verder dient gekozen te worden voor een duidelijk bladbeeld en voldoende afstand tussen de regels. Eventueel gebruik van leesliniaal als de leesbaarheid onvoldoende is.
- 3 Toetsen worden in een bestand gemaakt dat direct in te lezen is in het gangbare digitale schermleesprogramma (WORD, te lezen PDF)
- 4 Spelling en zwakke formuleringen mogen volgens het landelijk protocol op geen enkele wijze de beoordeling beïnvloeden als ze géén onderdeel van de toets zijn.
- 5 Bij onderdelen die de spellingsvaardigheid toetsen kan een leerling niet lager dan een 3,0 scoren.
- 6 Bij het beoordelen van toetsen Nederlands en moderne vreemde talen dienen de officieel goedgekeurde beoordelingsmodellen toegepast te worden³.
- 7 Een dyslectische leerling heeft bij het Centraal Examen recht op 10 minuten per klokuur extra tijd (maximaal 30 minuten.)
Een dyslectische leerling heeft in de niet- examenklassen recht op 20% extra tijd bij proefwerken en schriftelijke overhoringen. De leerling krijgt ook bij luistertoetsen de mogelijkheid aangeboden om in eigen tempo te werken.
- 8 Ook bij luistertoetsen moet de extra tijd gerealiseerd worden.⁴
- 9 Indien nodig krijgt de leerling mondelinge toetsen aangeboden
- 10 Onder voorwaarde dat het vak niet wordt gekozen mag er bij de overgang van klas 3 naar klas 4 op de cijferlijst een tekort teveel staan als die bij Frans of bij Duits staat.

³ Zie bijlage 2 en 3

⁴ Zie bijlage 4

BIJLAGE 1

(Hoofdstuk 11 Protocol Dyslexie Voortgezet Onderwijs)

Een belangrijk onderdeel van het wettelijk kader vormt artikel 55 van het Examenbesluit. Lid 1 van dit artikel luidt als volgt.

Artikel 55

1. De directeur kan toestaan dat een gehandicapte kandidaat het examen geheel of gedeeltelijk af legt op een wijze die aangepast is aan de mogelijkheden van die kandidaat. In dat geval bepaalt de directeur de wijze waarop het examen zal worden afgelegd, met dien verstande dat aan de overige bepalingen in dit besluit wordt voldaan. Hij doet hiervan zo spoedig mogelijk mededeling aan de inspectie.

Op basis van dit artikel kan de directeur de examencondities aanpassen. Het artikel spreekt over de wijze van examinering, niet over de exameneisen of de inhoud zelf.

Standaard aanpassingen van de toets-, schoolexamencondities en de condities bij het Centraal Eindexamen:

- *Tijdverlenging*: standaard tijdverlenging 30 minuten
- Toegankelijk lettertype en goed bladbeeld: vanaf 2013 is Arial puntgrootte 12 de standaardletter voor het eindexamen. De school hoeft en mag vanaf dan de tekst niet meer zelf vergroten.
- *Auditieve ondersteuning*: de school regelt voor het schoolexamen zelf een individuele voorleeshulp (spraaksynthese of Daisy.)
Voor het eerste tijdvak van het CE zijn op bestelling Daisy- cd's met de ingesproken tekst van alle papieren examens beschikbaar of Pdf- bestanden die gebruikt kunnen worden met een voorleesprogramma (vanaf 2013 zal Cito de Pdf's beter geschikt maken voor de spraaksynthese. Voor het tweede tijdvak zijn bij de papieren examens alleen de Daisy- cd's beschikbaar voor de vakken Nederlands en Engels.
- *Spellingcorrectie talen*: de exameneisen CE zijn voor alle leerlingen hetzelfde. Dit geldt ook voor de correctievoorschriften voor spelling. Bij het SE bepaalt de school zelf in welke mate spelling meeweegt bij de correctie. De school mag daarbij dus geen uitzondering maken voor dyslectische leerlingen: de correctievoorschriften tellen voor alle leerlingen.
- *Talen bij het Schoolexamen*: De opzet en het karakter van het schoolexamen bieden veel mogelijkheden voor aanpassingen. Als een ander toets traject met een andere beoordeling van spelling op onderdelen gewenst is in verband met de ontwikkeling van de leerling met dyslexie, en als naar redelijkheid kan worden aangetoond dat dat andere traject er uiteindelijk ertoe leidt dat de leerling aan globaal dezelfde eisen heeft moeten voldoen, dan is dat mogelijk en kan het ook noodzakelijk zijn met toestemming van de directeur een uitzondering op de regels te maken.
- *Tekstverwerker en spellingcontrole*: een school kan leerlingen gebruik laten maken van een tekstverwerker met spellingcontrole. Dit recht geldt voor alle eindexamenkandidaten, dus ook voor leerlingen zonder dyslexie. Dat wil niet zeggen dat scholen niet voor dyslectische leerlingen uitzonderingen mogen maken.
- *Afstemming onderwijs en eindexamen*: de begeleiding in het onderwijs en aanpassingen die tijdens het examen worden toegestaan, moeten in elkaars verlengde liggen.
- *Aanpassingen melden*: De afwijkende wijzen van examineren moeten gemeld worden bij de inspectie
- *Dyslexieverklaring*: De school moet de aanpassingen kunnen onderbouwen met een officiële dyslexieverklaring
- *Wet gelijke behandeling*: sinds 2009 van toepassing op basis- en voortgezet onderwijs.

Dedicon levert school- en studieboeken op Cd-rom in het DAISY- formaat en door Kurzweil te lezen formaten. Voor verder informatie: www.dedicon.nl.

NB:

Vergoeding door school van Daisy boeken geschiedt alleen indien voor een leerling bij het leren auditieve ondersteuning voor betreffende boeken door RT wordt geadviseerd en door directie is goedgekeurd.

BIJLAGE 2

NEDERLANDS: Beoordelingsmodel voor toetsen van de dyslectische leerling

Definiëring

- Spellingfouten: alle fouten die gemaakt worden bij het schrijven(spellen) van woorden, ongeacht of er voor het spellen wel of geen regels bestaan.

N. B.

Docenten moeten er zich bij een aangepaste beoordeling van bewust zijn, dat zij vaak moeite hebben om fouten in leerstof die als grammatica behandeld is, te rekenen als spelfout. Veel voorkomende voorbeelden hiervan zijn de vervoegingen van werkwoorden en de vorming van meervouden. Hun argumentatie om fouten hierin niet als spelfout te rekenen is dan vaak: 'ze hebben er een regel voor gekregen en die kunnen ze toch leren'. Dit is echter een schijnargument. Correct spellen is niet het toepassen van regels maar het geautomatiseerd en correct schrijven van woorden. Om dat te leren zijn er enerzijds regels en anderzijds inprentingstechnieken. Het gebruik ervan moet leiden tot automatisering. Dat lukt dyslectici niet of nauwelijks, ongeacht of er wel of geen regels in het spel zijn.

- (MC-)vragen/ opdrachten waarbij foute woordbeelden worden aangeboden mogen niet voor dyslectische leerlingen worden gebruikt.

VOORTGANGSDOSSIER

1. Spelling wordt anders beoordeeld:

Spellingfouten worden minder zwaar beoordeeld dan andere fouten: als er voor een fout in een toets $\frac{1}{4}$ of een $\frac{1}{2}$ punt wordt afgetrokken, trek dan voor een spelfout $\frac{1}{8}$ of $\frac{1}{4}$ punt af.

(In de schooltypen vwo en havo zal een leerling uiteindelijk nadeel ondervinden van het helemaal niet meerekenen van spelfouten, gezien de eisen die onder andere bij het eindexamen worden gesteld.)

2. Spelling mag het resultaat op een toets niet beïnvloeden, tenzij spelling een onderdeel is van die toets. De docenten Nederlands moeten er zich dus altijd van bewust zijn, wat zij met een onderdeel willen toetsen.

3. Het minimumcijfer voor een spellingtoets is een 3.

4. Wanneer onderdelen twee zaken toetsen, bijvoorbeeld betekenis van woorden en spelling; of inhoud van een schrijfo opdracht en vormgeving(waaronder dus spelling) geeft de docent twee cijfers: voor elke zaak één. Het cijfer voor spelling mag dan niet lager zijn dan een 3. Het eindcijfer voor het onderdeel is dan het gemiddelde van de twee cijfers.

5. Herhalingen van spelfouten worden niet meegerekend.

De volgende punten geven ruimte de beoordeling op de eisen voor het vak, die ook voor de dyslectische leerling belangrijk zijn, in te stellen; of aan de individuele mogelijkheden van dyslectische leerlingen aan te passen.

6. Bij toetsen kan *van tevoren in de sectie en met de dyslectische leerling afgesproken worden* welke specifieke fouten wel volledig (dus als gewone fouten) worden meegerekend. De docent kan hierbij de hoogfrequente woorden als uitgangspunt nemen of woorden met onlangs geleerde spellingen.
7. Bij toetsen kan *van tevoren in de sectie en met de dyslectische leerling afgesproken worden*, hoe en of de spellingfouten van bepaalde toets onderdelen worden meegeteld.

EXAMENDOSSIER

- De exameneisen zijn voor alle leerlingen hetzelfde. Dit geldt ook voor de correctievoorschriften voor spelling. Bij het schoolexamen bepaalt de school zelf in welke mate spelling meeweegt bij de correctie. De school mag daarbij geen uitzondering maken voor dyslectische leerlingen: de correctievoorschriften tellen voor alle leerlingen.
- De beoordeling schrijfvaardigheid Nederlands bij het Schoolexamen gaat volgens het volgende beoordelingsmodel:

basis	plus	2,0	min (o.a. fouten in basis)	8,5
			A geen ingevuld bouwplan (- 1.0) geen onderwerp aanduiding: per keer - 0.2) (max. - 0.5) B het aantal woorden niet vermeld (- 1.0) C te weinig of te veel woorden (max. - 2.0) (- 0.2 per 10 woorden)	
titel	aansprekende titel (max. + 0.3)		D geen titel (- 0.5)	
inleiding: - aankondiging onderwerp - heldere (vraag)stelling	aansprekende inleiding (bv. anekdote, prikkelende uitspraak, iets uit actualiteit of iets uit de belevingswereld van publiek) (max. + 0.4)		E onderwerp is nog onduidelijk (- 0.5) F (vraag)stelling ontbreekt (- 1.0) G te kort (- 0.5)	
kern: - argumentatie voor - argumentatie tegen - weerlegging			H onvolledige, eenzijdige, zwakke argumentatie (max. - 2.0) I geen/zwakke weerlegging (max. - 2.0) J (absoluut) niet overtuigend (max. - 2.0) K geen uitwerkingen/voorbeelden (max. - 2.0) (gevolg: te korte tekst!) L geen betoog (max. - 2.0) M niveau	
slot: (- samenvatting) - conclusie (- aanbeveling)	uitsmijter(max. + 0.3)		N slot ontbreekt */ te kort (max. - 2.0) O geen duidelijke conclusie (max. - 2.0) P conclusie anders dan de stelling (max. - 2.0)	
			Q geen indeling in inleiding - kern - slot (- 1.0) R geen goede alinea-indeling (max. - 1.0) S geen goede structuur (- 1.0) T geen verbanden/signaalwoorden (- 1.0)	
	goede, mooie stijl (max. +1.0)		U taalfouten (geen aftrek voor de eerste fouten, max. 0.5 daarna): - spelling: per fout - 0.2, maximum 1.0 - stijl: per fout - 0.2, maximum 1.0 - interpunctie: per fout - 0.1, maximum 0.5	

- De school kan leerlingen gebruik laten maken van een tekstverwerker met spellingcontrole. Dit recht geldt voor alle eindexamenkandidaten, dus ook voor leerlingen zonder dyslexie. Het feit dat dit recht voor alle leerlingen geldt, wil overigens niet zeggen dat scholen geen uitzondering mogen maken voor leerlingen met dyslexie.
- Digitaal woordenboek is niet toegestaan.

BIJLAGE 3

MODERNE VREEMDE TALEN

Beoordelingsmodel voor toetsen van de dyslectische leerling

Dit beoordelingsmodel wordt alleen toegepast, als de leerling zich houdt aan de gemaakte afspraken met betrekking tot het leren van de moderne vreemde taal.

Definiëring

Spellingfouten: alle fouten die gemaakt worden bij het schrijven(spellen) van woorden, ongeacht of er voor het spellen wel of geen regels bestaan.

N. B.

Docenten moeten er zich bij een aangepaste beoordeling van bewust zijn, dat zij vaak moeite hebben om fouten in leerstof die als grammatica behandeld is, te rekenen als spelfout. Veel voorkomende voorbeelden hiervan zijn de vervoegingen van werkwoorden en de vorming van meervouden. Hun argumentatie om fouten hierin niet als spelfout te rekenen is dan vaak: 'ze hebben er een regel voor gekregen en die kunnen ze toch leren'. Dit is echter een schijnargument. Correct spellen is niet het toepassen van regels maar het geautomatiseerd en correct schrijven van woorden. Om dat te leren zijn er enerzijds regels en anderzijds inprentingstechnieken. Het gebruik ervan moet leiden tot automatisering. Dat lukt dyslectici niet of nauwelijks, ongeacht of er wel of geen regels in het spel zijn.

VOORTGANGSDOSSIER

1. Spelling wordt anders beoordeeld:

Spellingfouten worden minder zwaar beoordeeld dan andere fouten: als er voor een fout in een toets $\frac{1}{4}$ of een $\frac{1}{2}$ punt wordt afgetrokken, trek dan voor een spelfout $\frac{1}{8}$ of $\frac{1}{4}$ punt af.

(In de schooltypen vwo en havo zal een leerling uiteindelijk nadeel ondervinden van het helemaal niet meerekenen van spelfouten, gezien de eisen die onder andere bij het eindexamen worden gesteld.)

2. Herhalingen van spelfouten worden niet meegerekend

3. Algemene beleidsregel dyslexie van de school: cijfer voor spelling niet lager dan 3.

4. De volgende punten geven ruimte de beoordeling op de eisen voor het vak, die ook voor de dyslectische leerling belangrijk zijn, in te stellen; of aan de individuele mogelijkheden van dyslectische leerlingen aan te passen:

- Bij toetsen kan van tevoren binnen de sectie en met de dyslectische leerling afgesproken worden welke specifieke spellingfouten wel volledig worden meegerekend. De docent kan hierbij de hoogfrequente woorden als uitgangspunt nemen of woorden met onlangs geleerde spellingen, bijvoorbeeld de th in the, this, that, those etc.
- Bij toetsen kan van tevoren binnen de sectie en met de dyslectische leerling afgesproken worden, dat alleen de spellingfouten van bepaalde onderdelen worden meegeteld.
- Zo kunnen eventueel spellingfouten in onderdelen als dialoog, woordkennis, grammaticale constructies(zinnen ontkennend en vragend maken) niet meegerekend worden. In het onderdeel werkwoordsvormen en meervoudsvormen zouden fouten in de gevraagde uitgangen wel of half meegerekend kunnen worden.

EXAMENDOSSIER

- De exameneisen zijn voor alle leerlingen hetzelfde. Dit geldt ook voor de correctievoorschriften voor spelling. Bij het schoolexamen bepaalt de school zelf in welke mate spelling meeweegt bij de correctie. De school mag daarbij geen uitzondering maken voor dyslectische leerlingen: de correctievoorschriften tellen voor alle leerlingen.
- De school kan leerlingen gebruik laten maken van een tekstverwerker met spellingcontrole. Dit recht geldt voor alle eindexamenkandidaten, dus ook voor leerlingen zonder dyslexie. Het feit dat dit recht voor alle leerlingen geldt, wil overigens niet zeggen dat scholen geen uitzondering mogen maken voor leerlingen met dyslexie.
- Digitaal woordenboek is niet toegestaan.

BIJLAGE 4

LUISTERTOETSEN voor leerlingen die recht hebben op extra tijd.

Hoewel het lastiger te realiseren is, mag bij luistertoetsen niet worden voorbij gegaan aan de extra tijd die deze leerlingen nodig hebben.

SUGGESTIES VOOR HET VOORTGANGSDOSSIER

- Laat bij luistertoetsen de leerling met de cd in een apart lokaal werken, zodat hij in zijn eigen tempo kan werken. Deze toets gaat om luisterbegrip en niet om snelheidsprestatie. Dus geen tijdslimiet (wel binnen het lesuur af.)
- Bij luistertoetsen krijgen leerlingen vóór aanvang inzage in de vragen.
- De leerling mag bij luistertoetsen meerdere keren de tekst beluisteren.
- Bij luistertoetsen mogen leerlingen een CD met langere pauzes gebruiken om de vragen beter te kunnen lezen.
- Methodetoets: de klas maakt de luistertoets aan het begin van de toets, leerling met recht op extra tijd begint vast met de rest van de methodetoets en doet dan de luistertoets individueel met audiospeler en koptelefoon aan het einde van de methodetoets .

EXAMENDOSSIER

Officiële toetsen die met het examen meetellen, worden met deze groep apart afgenomen met de hiertoe aangepaste CD die daarvoor aangevraagd wordt.

U kunt de leerling vragen om altijd eigen koptelefoon mee te nemen (oortjes)

De docent faciliteert de PC/ laptop/ CD speler.